

Agnješka Klos

POETSKO TELO

* * *

Prvoga dana progovorila je reka Sola¹
i izlila se iz obala.
Videla sam to kao čep na dugoj ulici:
kao nedostatak deplasmana.

Sola,
reka smrti
ne podnosi život.

Izliva se, kada se
prepuni.

U to vreme su automobili (crvene i žute mrvice)
vozili tako sporo da su ih mimoilazile majke s decom.

Deca u malim kolicima
podižu rumene ručice i
pozdravljaju tužna kola
pokrivena limom.

U Pjastovskoj² u to vreme
užurbanost,
mada je uopšte nema.
Ulica zaustavila dah –
ne zbog čelika, aluminijuma, betona,
niti zbog ljudskih tela.
Fragment baroknog oltara,
međutim, ja idem i privremeno se odvija
život
nalazim prezervativ koji je
neko u ljubavnom zanosu
zaboravio da stavi.
Plav kao čelik i preparat za pranje zuba.

¹ Jedna od reka koje protiču kroz Krakov. (*Prim. prev.*)

² U Pjastovskoj ulici broj 46/18 u Krakovu stanovala je Vislava Šimborska. Posle njene smrti, Fondacija „Vislava Šimborska” iznajmljuje taj stan na mesec dana osobama koje se naučno bave životom i delom ove pesnikinje. (*Prim. prev.*)

Dalje, odmah prekoputa lepe žute perionice,
nalazim cipele za trčanje,
mada u njih nikada više neću uskočiti.

* * *

Upražnjavaće seks kakav nisu poznavali
– mladić je to jasno rekao –
na ulici, a potom u liftu.
Mada se dosad ne zna da li je to
njegovo obećanje
ili je rekao tek tako, jer se stidi.

Idu Ulicom Svete Katarine,
i dalje veruju u sebe.

Veče se ne izjašnjava
ni za čiju stranu.

Na prozorima televizori,
starci dremaju u pećinama,
kao na slikama starih majstora.

Nema majstora –
postoje taksisti, koji kradom posmatraju devojke.

Primećujem plodove
junaka iz drugog plana.

U tramvajima su se upravo upalile svetiljke.
Liče
na kafanice
pune usamljenih ljudi.

Neko od nas se narugao,
i u Opštoj izdavačkoj kući za poljoprivredu i šumarstvo
objavio
prevod s češkog na nemački.

Lep majmunočovek, koji podseća na
Gotlibove³ akvarelčiće iz Aušvica

³ Maurici Gotlib (pravo ime Mojžesz David, 1856–1879), jevrejskog porekla, studirao u Poljskoj i u Beču u vreme romantizma, baveći se najpre istorijom Poljske, istovremeno obrađivao je i teme iz jevrejske

– čini se, otkriven je,
na javi:
da li je to onda kraj sna?

Pre nego što se pojavio čovek,
vladao je stari vek Zemlje.
Srednji vek Zemlje,
novi vek Zemlje,
kvartar ili antropozoik.
Tek od kvartara
bilo je očigledno poreklo rodoslova:

život u gomili, svet i umetnička dela.
I na taj način – kao u bioskopu –
prelazimo na savremene ljudske rase,
a zatim – jednostavno –
na prag civilizacije.

Nakon ulaska u praznu sobu
vidimo čoveka zajedno s njegovom
snagom.
Zatvorio se u svilopreljinu čauru 5G
i dalje ne može da zaustavi starenje,
znake smrti
(njegova aura prelazi u stanje
nalazišta, kultura i industrija usamljenosti).

Posmatram muvu,
jesen je topla, bezbrižna i puna slučajeva
– poput leta biva vrela i ispunjena potonućima.

Nadvikala sam stih, a želela sam da pišem o zaustavljenom
kretanju,
putu, koji nikada neće biti reka,
statistika i nauka o čoveku.

Dakle, učiš nove reči.
Danas te je tvoja ljudska porodica naučila obrtu:
Mater ti tvoju
– videvši slučaj,
možda smrtni.

kulture, posebno se istakao u slikanju portreta na religijske teme. Iako je umro je mlad, njegove slike se ipak nalaze u najznačajnijim poljskim muzejima. (*Prim. prev.*)

* * *

Muva zatvorena u autu:
 sedimo privezani pojasevima, kao na neuspeloj predstavi.
 Na bočnoj traci, s obe strane auto-puta,
 gosti,
 zakuske,
 mimoilazimo goste.

I evo Očeva.
 Ironije radi, u vreme sve nižih alimentacija
 i višeg državnog dodatka kompletnoj porodici –
 neka joj ide od ruke.
 Mimoilazimo ih izdaleka,
 u perspektivi

muva se šetka po suncu.
 Noge zalepljene za podolit, jer
 svako od nas želi to da zaustavi,
 prestigne

u taktu bespomoćnih operacija.
 Zvezda letnjih festivala peva o usamljenosti,
 da li se stoga usamljenost prodaje kao pivo?

Na putu udes:
 zavidim muvi,
 ona je samo insekt.

Prolaze karuce, mimoilaze
 nesrećni slučaj
 putuju dalje.

* * *

O čemu je to trebalo da budu stihovi?
 O čoveku u praznom stanu
 i o čoveku u gomili.
 O nauci kroz čitav život, ili
 o kupovini u Bubamari⁴ i

⁴ Portugalski lanac supermarketa prisutan širom Poljske. (Prim. prev.)

o antropologiji.
O nauci o čoveku, koji ćuti,
jer je umro.

Provetravam miris, mada je trebalo da ga
studiram.

U potrazi za pesnikinjom srećem sebe
umesto Šimborske, u ogledalu –
ja.

Ovo je četvrti stih po porudžbini,
još jedan i isplatiće mi
stipendiju.

Umesto stana studiram:

Pjastovsku ulicu,
tragove golubova,
tragove štete usled kvara,
tragove starih žena
s psetancima.

Da bih došla u prazan stan⁵
uključujem GPS.
Vodi me Holovčić⁶ –

idemo oprezno
s vrućom picom.

* * *

Imati u dvadeset šestoj godini hiljadu godina,
smestiti se u ono telo,
koje je imalo silne pretenzije.
Videti iz leta ptica
– iz nevisoko obešenog drona,
čiji pilot je zaljubljen u tebe

⁵ Agnješka Klos je boravila u stanu Šimborske i kasnije napisala pesničku zbirku *Poetsko telo*. (Prim. prev.)

⁶ Kšištof Holovčić (1962), poljski višestruki pobednik na domaćim i međunarodnim automobilskim trkama. (Prim. prev.)

uzalud.
 Krakovski Kazimjež⁷ pošao je
 svojim putem –
 uskom stazom blizu
 komesarijata.

Vidiš li taj grad
 zaustavljen u etno-parku?
 Između Šimborske i Lema?
 Mojsije u korpici iznad Blonja:⁸
 više *autentičnosti* – napisali su na Mojsijevom balonu.
 Jer, to je bio balon, zar ne?

* * *

Njeno poetsko telo pralo se
 svakodnevno i izlazilo iz kuće posle dvadeset tri sata.
 Mršavi nožni listovi na stepeništu,
 lift nije lupao
 (kao u vreme ratnog stanja,⁹ koje ovde nije sprovedeno).

Svakodnevno isto
 – osim leti, kada zapravo nije bilo mračno,
 a grad nije mogao da zaspi, za nečim je žudelo.
 A žudeći – pevušilo je,
 jelo,
 znojilo se i hladilo,
 jureći za taksijima kao
 za stokom u Teksasu,
 hladilo se.

Žabice¹⁰ onda bejahu Empici¹¹ dvadesetog veka –
 pojavile su se u Pjastovskoj
 kao struja i već su
 ostale:

s Ukrajincima,
 jeftinim automobilima
 i s poetskim telom.

⁷ Nekadašnja jevrejska četvrt u Krakovu. (*Prim. prev.*)

⁸ Poznata gradska četvrt u Krakovu. (*Prim. prev.*)

⁹ Uvedeno u Poljskoj u vreme Solidarnosti početkom osamdesetih godina. (*Prim. prev.*)

¹⁰ Naziv lanca prodavnica u Poljskoj. (*Prim. prev.*)

¹¹ Naziv lanca prodavnica u Poljskoj. (*Prim. prev.*)

Radilo u jednom od odseka izvedenih
na brzinu u nekadašnjoj zgradi pošte,
a ne – kako je smatrala prve noći –
u fantastičnom bordelu.

* * *

Dobila si dodatak,
mada si se na vreme povukla.
Svakog časa gube se tvoja sećanja,
premda na tvoje stvari –
misli Lumpeks.¹²

Na onu tvoju perionicu automobila,
tvoje nadahnuće,
sunce prodire kroz prozor

i čisti.

Uveče otkrivaš pruge
usamljene auto-žene,
koja se parkira pokraj izlaza
kao policajac
i broji novac od perionice.

Kraj samog plota opažaš
da samo njen auto
tone u prljavštini.

Ljudi izloženi na
prodaju
u redu za mlečni restoran
kao sirevi u srebrnom
pakovanju.

Krakovski stariji gospodin:
starovremenska frizura,
letnje odelo,
vuneni prsluk.
Strpljivo čeka lenjivce,

stoga
izlazi, jer je zaboravio da stoji.

¹² Naziv prodavnica polovne odeće u Poljskoj. (*Prim. prev.*)

On je stanovnik Krupnjiče 22.¹³
 Zatim se vraćaš Šimborskoj i pitaš: zbog čega onaj
 čovek nije izumro?

On je zaobišao red i otišao.

* * *

Njuška izbezumljeno
 u potrazi za ljubavlju.
 Već je ovde bio
 sređen pod,
 bez mrvica.

U sobi stakleni sto –
 kokice¹⁴ za Pesah¹⁵ odavno pripremljene,
 nešto ječi u regalima,
 postajući reč.

Mačka dobila zube
 i progovorila:
 (šapat mačke, jer nije dobila reč).

Ostali plišano majmunče i majmunočovek u knjizi,
 oboje spavaju
 od predoziranja.

* * *

Ostale su lampe,
 s naporom nešto govore,
 a kada treba – zapinju
 i gase se.

Svskog časa restart –
 nada u promene
 i ponovo

¹³ Na toj se adresi posle Drugog svetskog rata nalazio se Dom pisaca, u kome je izvesno vreme stanova-
 la i Šimborska. (*Prim. prev.*)

¹⁴ Hlepčići u vidu pilića koji se pripremaju za Pashu. (*Prim. prev.*)

¹⁵ Na hebrejskom je Pesah, a na drugim jezicima Pasha. (*Prim. prev.*)

isti stan,
isti tepih
(jeleni).
Insekti posustali,
dok prenose mrvice i šećer.

Danas je sva nada u šumu drveća.
Nekakva postojanost,
jer se masa kuće našla u teškom položaju
između onog i ovog što je već
proždire.

* * *

Svakodnevno sjajno

Ono isto.

Euforija zbog viđenja sunca
obnažuje se kao u Egiptu.

Teške roletne plaše golubove i mrave,
zauzimaju viši sprat i pratiće

grobnu tišinu –
ni budilnika,
ni srca.
Svetle pločice u kući na sat
rade za katafalk.

Jednom nedeljno na kolenima
savlađujem distancu,
ribajući salon i
sobu smrti.

* * *

Dva bića se podnose.
Neprestano je
moje telo u okršaju
sa stanom.

Zakopčavam skafander –
Patent-brava dodiruje zidove,

stan osluškuje i posmatra.

U mom stalnom telu ima mesta za veći kosmos,
međutim, prisvajam život pesnikinje u praznom stanu
menjajući odaju sećanja
u luksuzan hotel.

* * *

Noću me ostavlja na miru –
krijem se ispod jorgana i polažem glavu
daleko od njene sobe.

Razdvaja nas mrak.

Tada ulaze: stan,
kapi vode iz tuša,
mašina za pranje posuđa,
božansko biće u cevima.

Na višem spratu poetsko telo
s čiodama.

Promena razmera i verovanja:
mezozoik i Egipat,
miš i kraljica,
ali i – jajna ćelija i spermatozoid.

* * *

Nedovoljno je verovati ili poistovećivati se, treba glumiti.

Jer
u beskrajnoj rečenici –
velika je moć.

Mrzim putovanja,
a putujem,
mrzim putnike,
a jesam oni.

Privremena adresa:
podnosim u biblioteci ime,
na koje će stići kazna.

Nakon dva dana branim adresu kao tvrdavu.
Sigurna sam da tu stanujem.
Želim to najduže moguće.
Zapravo – zauvek.

(S poljskog prevela Biserka Rajčić)

Napomena prevoditeljke:

Agnješka Klos (*Agnieszka Kłos*), rođena sedamdesetih godina u Poznanju, studirala je Filološki fakultet, Istoriju umetnosti i Fotografiju na Univerzitetu u Vroclavu i u Nemačkoj, potom na Fakultetu Vili Brant, a doktorirala je u Istorijskom institutu u Vroclavu na temi *Vitalnost mrtvih prostora Aušvic-Birkenau*, baveći se pre toga više godina dokumentacijom i ličnim predmetima logoraša pomenutih logora. Bila je urednica veoma cenjenog književnog časopisa *Rita Baum* u Vroclavu, saradujući i sa drugim časopisima, pišući o književnosti, likovnoj umetnosti i pozorištu. Objavila je zbirke kratkih priča *Ukupni troškovi svega* (*Całkowity koszt wszystkiego*, 2008), *Igre u Birkeanu* (*Gry w Birkenau*, 2015) i *Viša osetljivost* (*Wyższa czułość*, 2020).

Poetsko telo (*Ciało poetyckie*, 2022) njena je prva pesnička zbirka nastala tokom jednomesečnog boravka (septembar 2021) u stanu Vislave Šimborske u Krakovu, kada se obrela u ulozi „kosmičkog antropologa”, odnosno tragala za „ostacima jednog sveta” i „nepostojećim jezikom” na kome je „vodila dijalog s duhom Šimborske” u prostoru njenog krakovskog stana u Pjastovskoj ulici broj 46. Naslov knjige pozajmila je od pesničke zbirke francuskog pesnika Žaka Lekoka, prevedene na poljski i objavljene 2021. godine.

Boraveći mesec dana u stanu poljske nobelovke, pokušavala je da s njom vodi dijalog koji je nazvala „Dijalog dva poetska tela”, od kojih je jedno fizički umrlo, a drugo je živo i kao stipendista provodi mesec dana u bivšem pesnikinjinom stanu, obilazi arhive i muzeje u kojima se nalazi njena zaostavština, pobedivši prethodno na konkursu na koji se prijavilo više desetina pesnika, među njima i dobitnici Nagrade za poeziju „Vislava Šimborska”. Međutim, pobedila je književnica koja dotle nije pisala poeziju, ali se izvrsno razumela u rad s istorijskom dokumentacijom, kao i u zaostavštinu Šimborske u krakovskoj Jagelonskoj biblioteci i Narodnom muzeju, gde se ona čuva. Na osnovu navedenog nastala je prva pesnička zbirka Agnješke Klos u kojoj se na poseban način razmatra život i stvaralaštvo poljske nobelovke nakon njene smrti. Prevodioci poljske poezije uveliko je prevode na svoje jezike i objavljuju. Između ostalih, privukla je i mene da je prevedem na srpski.

Agnješka Klos (*Agnieszka Kłos*; Poznanj, Poljska), studirala je Filološki fakultet, Istoriju umetnosti i Fotografiju na Univerzitetu u Vroclavu i u Nemačkoj, potom na Fakultetu Vili Brant, a doktorirala je u Istorijskom institutu u Vroclavu na temi *Vitalnost mrtvih prostora Aušvic-Birkenau*, baveći se pre toga više godina dokumentacijom i ličnim predmetima logoraša pomenutih logora. Bila je urednica veoma cenjenog književnog časopisa *Rita Baum* u Vroclavu, saradujući i sa drugim časopisima, pišući o književnosti, likovnoj umetnosti i pozorištu. Objavila je zbirke kratkih priča *Ukupni troškovi svega* (*Całkowity koszt wszystkiego*, 2008), *Igre u Birkeanu* (*Gry w Birkenau*, 2015) i *Viša osetljivost* (*Wyższa czułość*, 2020).

Poetsko telo (Ciało poetyckie, 2022) njena je prva pesnička zbirka nastala tokom jednomesečnog boravka (septembar 2021) u stanu Vislave Šimborske u Krakovu, kada se obrela u ulozi „kosmičkog antropologa”, odnosno tragala za „ostacima jednog sveta” i „nepostojećim jezikom” na kome je „vodila dijalog s duhom Šimborske” u prostoru njenog krakovskog stana u Pjastovskoj ulici broj 46. Naslov knjige pozajmila je od pesničke zbirke francuskog pesnika Žaka Lekoka, prevedene na poljski i objavljene 2021. godine.

Boraveći mesec dana u stanu poljske nobelovke pokušavala je da s njom vodi dijalog koji je nazvala „Dijalog dva poetska tela”, od kojih je jedno fizički umrlo, a drugo je živo i kao stipendista provodi mesec dana u bivšem pesnikinjinom stanu, obilazi arhive i muzeje u kojima se nalazi njena zaostavština, pobeđivši prethodno na konkursu na koji se prijavilo više desetina pesnika, među njima i dobitnici Nagrade za poeziju „Vislava Šimborska”. Međutim, pobeđila je književnica koja dotle nije pisala poeziju, ali se izvrsno razumela u rad s istorijskom dokumentacijom, kao i u zaostavštinu Šimborske u krakovskoj Jagelonskoj biblioteci i Narodnom muzeju, gde se ona čuva. Na osnovu navedenog nastala je prva pesnička zbirka Agnješke Klos u kojoj se na poseban način razmatra život i stvaralaštvo poljske nobelovke nakon njene smrti. Prevodioci poljske poezije uveliko je prevode na svoje jezike i objavljuju. Između ostalih, privukla je i mene da je prevedem na srpski.